

სოციალური მედიის ზეგავლენა საზოგადოებრივ აზრსა და ინფორმაციის სანდოობაზე: თანამედროვე ICT-ის გამოწვევები და მიღწევები

ნინო ქიტიაშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

nkitiashvili@itvet.ge

რეზიუმე

სოციალური მედია XXI საუკუნეში წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ფენომენს, რომელიც მნიშვნელოვნად ახდენს ზეგავლენას საზოგადოებრივ აზრზე. პლატფორმები, როგორიცაა Facebook, Instagram, TikTok და YouTube, ახალგაზრდებს აძლევს კომუნიკაციის, თვითრეალიზაციის, კრეატიულობისა და ინფორმაციის სწრაფად მიღების შესაძლებლობას. თუმცა ამავდროულად, სოციალური მედია ზრდის დეზინფორმაციის გავრცელების რისკს, ხელს უშლის კრიტიკულ აზროვნებას, შესაძლოა ფსიქოლოგიური ზემოქმედებაც მოახდინოს და შექმნას საინფორმაციო ბუშტები, სადაც მომხმარებელი იღებს მხოლოდ საკუთარი შეხედულებების დასტურ ინფორმაციას.

სტატია წარმოადგენს ანალიტიკურ მიმოხილვას, რომელიც აერთიანებს როგორც საერთაშორისო გამოცდილებას, ისე ქართულ რეალობას. განხილულია სოციალური მედიის დადებითი და უარყოფითი მხარეები, საინფორმაციო ტექნოლოგიების (ICT) როლი ინფორმაციის სანდოობის უზრუნველყოფასა და ფაქტების შემოწმების (fact-checking) პროცესებში. სტატია ასევე იძლევა რეკომენდაციებს სოციალური მედიის უპასუხისმგებლო გამოყენების შემცირების მიზნით.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური მედია, საზოგადოებრივი აზრი, ICT, დეზინფორმაცია, fact-checking, ინფორმაცია

1. შესავალი.

სოციალური მედია XXI საუკუნეში გახდა თანამედროვე ინფორმაციული საზოგადოების ძირითადი პლატფორმა. ახალგაზრდები სოციალური ქსელების საშუალებით ეძებენ მეგობრებს, ინფორმაციის წყაროებს, კარიერულ შესაძლებლობებს და თვითრეალიზაციის გზებს. მათი ყოველდღიური ჩართულობა სოციალურ ქსელებში იზომება რამდენიმე საათით დღეში, რაც გულისხმობს ინტენსიურ გამოყენებას.

თუმცა, სოციალური მედიის პოპულარობას თან ახლავს სერიოზული გამოწვევები:

1. ინფორმაციის სანდოობა: მომხმარებლებს ხშირად უჭირთ დეზინფორმაციისგან სანდო ინფორმაციის გამორჩევა.

2. საზოგადოებრივი აზრის ფორმირება: ალგორითმები მორგებულია ინდივიდუალურ ინტერესებზე, რაც ზრდის საინფორმაციო “ბუშტების” წარმოქმნას.

3. ფსიქოლოგიური ზემოქმედება: ზედმეტმა ჩართულობამ შეიძლება გამოიწვიოს სტრესი, შფოთვა და თვითშეფასების დაქვეითება.

სტატიის მიზანია:

- სოციალური მედიის დადებითი და უარყოფითი გავლენის ანალიზი;
- შეფასება ICT-ის მიღწევებისა, რომლებიც მიზნად ისახავენ ინფორმაციის სანდოობის უზრუნველყოფას;
- რეკომენდაციების შემუშავება სოციალური მედიის უპასუხისმგებლო გამოყენების შემცირებისათვის.

2. მსჯელობა.

1. სოციალური მედიის პოზიტიური გავლენა

კომუნიკაცია და სოციალური კავშირები. სოციალური ქსელები ზრდის კომუნიკაციის ეფექტურობას. ახალგაზრდები ადვილად იღებენ და აზიარებენ ინფორმაციას მეგობრებთან, ოჯახის წევრებთან, კოლეგებთან და სხვ. ამით ერთდროულად ვითარდება ციფრული კულტურა, რაც ხელს უწყობს ინტერაქტიულობას და კულტურულ გაცვლას.

განათლება და თვითრეალიზაცია. პლატფორმები, როგორიცაა YouTube, Coursera, LinkedIn Learning და TikTok და მათი საგანმანათლებლო არხები, ხელს უწყობენ სწავლების პროცესის გაფართოებას. ახალგაზრდები ახორციელებენ პროექტებს, აქვეყნებენ ნაშრომებს, მონაწილეობენ კონკურსებში, რაც ზრდის კრეატიულობას და პროფესიულ განვითარებას.

ინფორმაციის სწრაფი მიღება. სოციალური მედია საშუალებას გვაძლევს მივიღოთ სიახლეები რეალურ დროში, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სამეცნიერო და ტექნოლოგიურ განვითარებაში ჩართულებისთვის.

2. უარყოფითი გავლენა

დეზინფორმაცია და საინფორმაციო ბუშტები. სოციალური ქსელები ხშირად იყენებენ ალგორითმებს, რომლებიც მომხმარებელს აჩვენებენ მხოლოდ იმ კონტენტს, რაც შეესაბამება მათ ინტერესებს.

შედეგად, იზრდება “საინფორმაციო ბუშტების” წარმოქმნა, რაც ზღუდავს კრიტიკულ აზროვნებას.

ფსიქოლოგიური ზემოქმედება. კვლევების მიხედვით, ინტენსიური გამოყენება ზრდის შფოთვის და სტრესს, განსაკუთრებით ახალგაზრდებში.

ვირტუალური სამყარო ქმნის არასრულყოფილი ცხოვრების ცრუ სურათს, რასაც ახალგაზრდები ხშირად საკუთარ ცხოვრებას ადარებენ, რაც იწვევს დაბალ თვითშეფასებას.

დროის არასწორი მართვა. საშუალოდ ახალგაზრდები დღეში 2–3 საათს ატარებენ სოციალურ ქსელებში, რამაც შესაძლოა ზეგავლენა მოახდინოს აკადემიურ აქტივობებსა და რეალურ სოციალურ ურთიერთობებზე.

3. საერთაშორისო გამოცდილება

EUvsDisinfo (ევროკავშირი) – fact-checking პლატფორმა დეზინფორმაციის წინააღმდეგ.

ამერიკაში ორგანიზაცია - Common Sense Media ავითარებს ციფრულ წიგნიერებას ახალგაზრდებში, რათა მათ შეეძლოთ სანდო წყაროების გარჩევა.

აზიის ზოგიერთ ქვეყანაში მოქმედებს AI-based პლატფორმები, რომლებიც ავტომატურად ამოწმებენ ახალი ამბების სანდოობას.

4. ქართული კონტექსტი

საქართველოში 15–29 წლის ადამიანების 78% ყოველდღიურად იყენებს სოციალურ ქსელებს.

რამდენიმე fact-checking ინიციატივა მოქმედებს: მაგალითად, კვლევითი ჯგუფები და არასამთავრობო ორგანიზაციები ებრძვიან დეზინფორმაციას.

ICT-ის მიღწევები: ალგორითმების დახვეწა, უსაფრთხოების წესების დაცვა და ციფრული წიგნიერების პროგრამები.

5. ტექნოლოგიური გამოწვევები და მიღწევები

AI და fact-checking: ხელოვნური ინტელექტი ანალიზს უწევს სიახლეებს, აფასებს სანდოობას, იცავს მომხმარებელს მცდარი ინფორმაციისგან.

ალგორითმული რეკომენდაციები: უზრუნველყოფს ინდივიდუალურ კონტენტს, თუმცა ზრდის საინფორმაციო ბუშტების წარმოქმნის რისკს.

ციფრული წიგნიერება: სასწავლო პროგრამები ზრდის ახალგაზრდების უნარს ერთმანეთისგან გაარჩიონ სანდო და არასანდო ინფორმაცია.

ცხრილი: სოციალური მედიის გავლენა

ასპექტი	დადებითი მხარე	უარყოფითი მხარე	ICT-ის მხარდაჭერა
კომუნიკაცია	მეგობრებთან და ოჯახთან სწრაფი კავშირი	დროის დაკარგვა, ზედმეტი ჩართულობა	AI-based ჩატბოტები, ფორუმების მართვა
განათლება	ონლაინ კურსები, ცოდნის გაზიარება	ყურადღების გადანაწილება, შემცირებული კონცენტრაცია	e-Learning პლატფორმები, განათლების ანალიტიკა
ფსიქოლოგია	თვითრეალიზაცია, კრეატიულობა	სტრესი, შფოთვა	ონლაინ კონსულტაცია, ფსიქოლოგიური მხარდაჭერა
ინფორმაცია	სწრაფი მიღება	დეზინფორმაცია, ბუშტები	AI-based fact-checking, ციფრული წიგნიერება

3. შედეგები

1. სოციალური მედია აუმჯობესებს კომუნიკაციას, ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობასა და თვითრეალიზაციას.
2. ზრდის დეზინფორმაციის, ფსიქოლოგიური ზემოქმედების და საინფორმაციო ბუშტების რისკს.
3. ICT-ის თანამედროვე მიღწევები (AI, fact-checking, ციფრული წიგნიერება) უზრუნველყოფს ინფორმაციის სანდოობის გაუმჯობესებას.

4. დასკვნა და რეკომენდაციები

- მედია და ციფრული წიგნიერება უნდა განავითარონ სკოლებსა და უნივერსიტეტებში.
- AI და fact-checking ინსტრუმენტები მნიშვნელოვანია დეზინფორმაციის წინააღმდეგ.
- პასუხისმგებელი სოციალური მედიის კულტურა აუცილებელია, განსაკუთრებით ახალგაზრდებში.
- რეკომენდებულია საზოგადოებრივ კამპანიებში აქტიური ჩართულობა, რათა ინფორმაცია იყოს სანდო, ხოლო ახალგაზრდებმა შეძლონ კრიტიკულად განსაზღვრონ კონტენტი.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Boyd, D. (2014). It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens. Yale University Press.
2. Livingstone, S., & Helsper, E. (2007). Gradations in digital inclusion: Children, young people and the digital divide. New Media & Society, 9(4), 671–696.
3. Rideout, V., & Robb, M. (2018). Social Media, Social Life: Teens Reveal Their Experiences. Common Sense Media.

4. UNESCO. (2021). Media and Information Literacy Curriculum.
5. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (2023). ახალგაზრდობისა და ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენება საქართველოში.
6. EUvsDisinfo. (2022). Fact-checking initiatives in the European Union.

The Influence of Social Media on Public Opinion and Information Reliability: Contemporary ICT Challenges and Achievements

Nino Kitiaashvili

Georgian Technical University

nkitiaashvili@itvet.ge

Abstract

In the 21st century, social media is one of the main information and communication phenomena, significantly influencing public opinion. Platforms such as Facebook, Instagram, TikTok, Twitter, and YouTube provide youth with opportunities for communication, self-expression, creativity, and rapid information access. However, social media also increases the risk of disinformation, hinders critical thinking, may have psychological impacts, and creates information bubbles where users receive content that confirms their existing beliefs.

This paper presents an analytical review of both international and Georgian experiences. The positive and negative effects of social media are examined, as well as the role of ICT in ensuring information reliability and supporting fact-checking processes. Recommendations are provided for reducing irresponsible social media use.

Keywords: social media, public opinion, ICT, disinformation, fact-checking, information